

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 April 1880, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om antagande af en författning rörande gäldandet af sådan ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet Skiftesstadgan.

Från Första Kammaren har Lag-Utskottet till handläggning fått emottaga en af Herr G. Asplund väckt motion, N:o 18, om antagande af en författning rörande gäldandet af sådan ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet skiftesstadgan.

Motionären erinrar först, hurusom, när vid laga skifte en delegare nödgas utflytta eller afstå odlad jord mot ouppodlad, bättre häfdad mot sämre häfdad eller skogbevuxen mark mot mindre skogbeväxt, honom tilläggas, jemlikt 13 kap. skiftesstadgan, viss ersättning, att gäldas af den eller de delegare, åt hvilka sålunda på hans bekostnad beredes en fördel. I motionärens tanke kunde väl då ingenting vara mera berättigadt, än den förstnämndes anspråk att ega full trygghet för utbekommande af denna ersättning, som vore afsedd att utjemna skilnaden i värde emellan den lott, han genom skiftet tvingades att afstå, och den, han genom skiftet finge i utbyte. Det lede icke heller tvifvel, att lagstiftaren, när han genom skiftesstadgan påbjöd ett så beskaffadt tvunget egobyte, oftast påkallande en sådan mellangift, som nyssnämnda ersättning i sjelfva verket utgjorde, ansett det ligga så i sakens natur, att denna ersättning skulle under alla förhållanden utgå ur den ersättnings-skyldiges nya egolott, att derom icke erfordrades annan och tydligare bestämmelse, än skiftesstadgans föreskrift om ersättningens gäldande. Också hade, enligt hvad motionären trodde sig veta, under lång tid en sådan tolkning gjort sig allmänt gällande, lika som den ännu i många fall torde fortfara att göra. Men på senare tider hade skiljaktiga meningar yppats i fråga derom, dels huruvida ersättning af omförmälda beskaffenhet fortfore att vidlåda den ersättningsskyldiges jord, äfven sedan den efter skiftet blifvit försald, dels ock huruvida ersättningen

borde utgå med förmånsrätt framför annan gäld. Dessa frågor hade någon gång blifvit efter rättegång afgjorda till nackdel för den till ersättningen berättigade. Den förhöjning i värde, som, på hans bekostnad, den ersättningsskyldiges hemmanslott genom skiftet erhållit, hade således kommit denne eller hans rättsinnehafvare utan motsvarande valuta till godo, eller, för att framställa förhållandet genom ett exempel: skiftesdelegaren A. hade vid skiftet nödgats afstå större delen af sina odlade och väl häfdade egor till skiftesdelegaren B. samt fått ouppodlad mark och illa häfdad jord i stället, med rätt till odlings- och vanhäfdsersättning af den senare, hvars nya hemmanslott derigenom erhållit ett motsvarande högre värde; men det oaktadt och ehuru denna värdeförhöjning väl icke utan fullgjord skyldighet till ersättningens gäldande borde rättvisligen tillgodokomma B. eller hans rättsinnehafvare, hade A., i följd af brist i lagstiftningen eller fel i lagskipningen, gått miste om både egor och ersättning, till fromma för B:s förmånsrättsegande fordrings-egare eller honom själf, der han kunnat sälja jorden utan förbindelse för köparen att utgifva den då obetalta och måhända till betalning ej ens förfallna ersättningen. Att detta vore stridande mot rätt och billighet, torde vara uppenbart. När, för att vidhålla det nyss uppställda fallet, B:s fordrings-egare erhöle inteckning i ett hemman, som ej undergått laga skifte, måste de underkasta sig de i skiftesstadgan föreskrifna villkor för hemmanets utbrytning ur samfälligheten och kunde rättvisligen icke erhålla panträtt i den nya skiftes- eller hemmanslotten på andra och bättre villkor, än B. själf dertill erhållit eganderätt, det ville här säga: mot skyldighet att vidkännas de vid skiftet honom och hans skifteslott ålagda ifrågavarande ersättningar; och enahanda måste förhållandet vara såväl med senare inteckningstagare, som med köpare. Till ingenderas förmån borde A. tvingas att lemna en tillökning i värdet af B:s lott, utan fortfarande säkerhet att utfå den motsvarande ersättningen ur jorden i hvems hand den måtte vara och utan afseende å den panträtt deri, som vid skiftet förefans eller sedermera tillkommit. På grund af det sålunda anförda och då tydlig lag i ämnet saknades, hemställer motionären, »att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas, att skyldigheten att gälda sådan ersättning, som omförmäles i 13 kap. skiftesstadgan, vidläder den jord, — i hvars hand den må komma — från hvilken ersättningen blifvit vid skiftet bestämd att utgå».

Under ärendets behandling inom Utskottet har motionären modifierat sitt förslag derhän, att i ämnet skulle blifva gällande hufvudsakligen

enahanda bestämmelser, som, beträffande vattenafledningsföretag, till säkerhet för utbekommande af dervid ifrågakommande bidrag, äro meddelade i § 79 af lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879, samt sålunda skyldigheten att gälda bidrag eller ersättning af den i motionen antydda beskaffenhet åtfölja eganderätten till den skifteslott, från hvilken bidraget eller ersättningen blifvit vid skiftet bestämd att utgå; dock att ny egare ej, såsom i dikningslagen stadgas, skulle ansvara allenast för den del af bidrag eller ersättning, som förfallit till betalning sedan eganderätten öfvergick, utan jemväl för den del deraf, som förfallit inom någon viss kort tid dertöförrinnan, förslagsvis tre månader.

Lika med motionären finner Utskottet närmare bestämmelser erforderliga till tryggande af skiftesdelegares rätt att utbekomma sådant vid skifte dem tillerkänt bidrag eller ersättning, som omförmäles i 13 kap. skiftesstadgan. Utskottet har emellertid tvekat, om det af motionären framställda förslag, äfven efter ofvan nämnda jemkning deraf, innebure lämpligaste sättet att å ena sidan bereda den till ersättning berättigade nöjaktig säkerhet, utan att å den andra vidare, än nödigt vore, störande inverka på ny egares eller öfrige fordringsegares rätt; och då Utskottet, vid skilda försök till en fullt tillfredsställande lösning af den väl icke synnerligen omfattande, men med afseende å sina verkningar grannlaga frågan, funnit, att härtill skulle erfordras mera tid och omsigt, än Utskottet, upptaget som Utskottet är af många till en del vidlyftiga och maktpåliggande frågor, ansett sig kunna derät egna, får Utskottet vördsamst hemställa,

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning i syfte att bereda större säkerhet, än för närvarande eger rum, för utbekommande af sådant bidrag eller sådan ersättning, som omförmäles i 13 kap. af Kongl. Stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866.

Stockholm den 19 April 1880.

På Lag-Utskottets vägnar:

G. LAGERSTRÅLE.

Herrar Grefve *Mörner* och *Torpadie* hafva begärt få här antecknadt, att de icke inom Utskottet deltagit i ärendets behandling.